

RADIOLÓGUS SORSOK A XX. SZÁZADBAN

DR. POLGÁR FERENC (1894–1949)

Dr. med. habil. Mózsa Szabolcs Budapest, 2020.

2. rész

II. FEJEZET

A „LÓNYAI”-BAN

Budapest a Millennium éveiben látványosan fejlődött és változott (21, 22). Ezzel együtt alakult át a politika, a gazdaság, a kultúra és egyes társadalmi rétegek érdeke. 1896 után Budapest nagyvárossá vált. Változhattak a kerületek (nagyság, sorszám), az utcanevek (nem egyszer gondot okozva ezzel a mai kutatóknak). E várostörténeti jelenségek a főváros IX. kerületében, a Ferencvárosban is bizonyíthatóak.

A kerület a nevét I. Ferenc király trónra lépésének (1792. XII. 4.) emlékére kapta. A Lónyay utca neve pedig gr. Lónyay Menyhért (1822–1884) v. miniszterelnökre utal. 1953-ban Szamuely utca lett 1990-ig. Ma ismét régi nevét viseli (22).

Máig ebben az utcában működik a Budapesti Református Főgimnázium, a „Lónyay” (IX. Lónyay u. 4.) Tőle nem messze, a Lónyay u. 6–8. sz. alatt volt az a IX. kerületi községi elemi népiskola, ahonnan Polgár Ferencet a gimnázium első osztályába felvették (*ld. a 4. ábrát*).

Az erősödő és feltörekvő polgárság egyre több gyermeke tanult e jeles oktatási intézményben, mert valóban kiváló volt. A hazai szellemi élet számos kiválósága végzett itt. Nem véletlenül! Itt nemcsak tanítottak, de neveltek is. Az érettségi bizonyítványnak „súlya” volt, rangot jelentett.

A Lónyay hírnevét az biztosította, hogy európai színvonalú iskola volt, tanári kara kiváló emberekből állt, kiváló könyvtára, felszerelése, szertára volt, a tanárok egyetemi éveik alatt külföldi egyetemeken is tanulhattak, a kor jeles professzorait hallgathatták (Bunsen, Kirchoff, Planck, stb.). Az itt szerzett tudásra építeni lehetett, és a tanári kar a tanuló ifjúságból közösséget nevelt.

Polgár Ferencet, mint „gondviselője”, az édesapja iratta be az I. osztályba 1904. szeptemberében (erre elsejétől nyolcadikáig volt lehetőség). A tanítás 10-én kezdődött. A túljelentkezések miatt három első osztályt

indítottak, Polgár az I/a osztály tanulója lett. Osztályfőnöke Szekeres Albert rajz- és rajzoló mértan tanár volt. Szekeres tanár úr 1894-ben szerzett diplomát, abban az évben, amikor Ferenc Pécsen született. A beíratási díj az 1904–1905. tanévben 14 korona, az éves tandíj 60+40 korona. Érdekes, hogy a tanári nyugdíjalapba további 6 koronát kellett befizetni (29, 30).

A felvételi és osztálynaplók adatváltozásai a tanulók életében is változásokat okozhatnak. Ilyen adat pl. a családfő foglalkozása és a család lakhelye.

Polgár Zsigmond foglalkozásai: üzletvezető (1904), magántisztviselő (1905–1907).

A lakcíme: IX. Soroksári út 15. (Ma: Ráday u.), IV. Molnár u. 23. (1906), IV. Molnár u. 29. (1907).

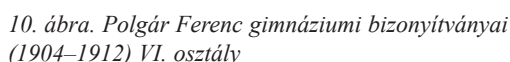
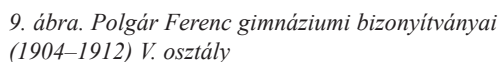
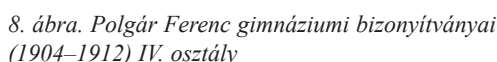
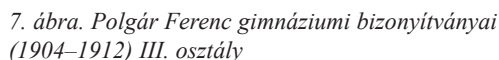
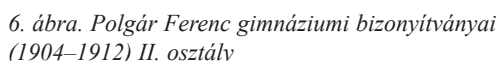
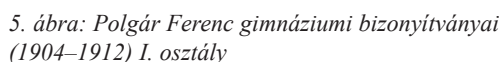
Polgár Ferenc az egyes osztályokat a Lónyayban a következő időrendben végezte el (Értesítő 1904/1905 – 1911–1912):

- I. osztály 1904–1905.
- II. osztály 1905–1906.
- III. osztály 1906–1907.
- IV. osztály 1907–1908.
- V. osztály 1908–1909.
- VI. osztály 1909–1910.
- VII. osztály 1910–1911.
- VIII. osztály 1911–1912.

Polgár Ferencnek a gimnázium értesítőiben közölt érdemjegyeit 1904–1905 és 1911–1912 között az 5–12. ábra mutatja be.

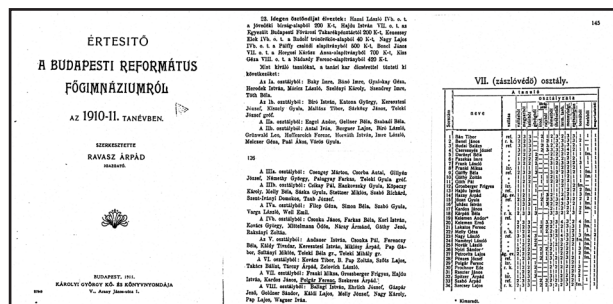
Az egyidejűleg közölt jegyzőkönyv-oldalakon az is olvasható, hogy a kiváló diák rendszeresen részesült tanári (tantestületi) dicséretben (*ld. a 7–12. ábrát*).

Az 1912 júniusában megtartott érettségi vizsgálat elnöke Dr. Szabó Aladár, kormányképviselője Csiky Lajos (64485.1912. sz. megbízólevéllel), illetve a gimnázium képviselője Ravasz Árpád igazgató volt. Polgár Ferenc az írásbeli érettségi vizsgát 1912. V. 23–25. között tette le, a szóbeli vizsga pedig 1912. VI. 17–22. között volt, Dr. Szabó Aladár egyházkerületi elnök és Csiky Lajos kormányképviselő jelenlétében. A 48 érettségiző diák közül 10 fő orvosi, 8 fő jogi, illetve 4–4 fő bölcsészeti és mérnöki pályára ment. 10 tanuló kapott „jelesen

1. Magyar írásbeli
1912. V. 23.

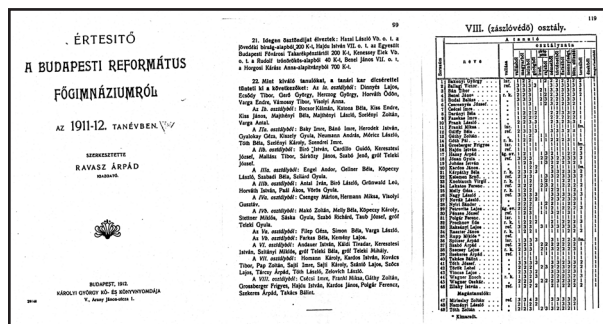
A szóbeli vizsga adatait a „Kimutatás az érettségi vizsgákról, 1910–1924” (A/14 – 820. sz.) naplóból ismerhet-

11. ábra. Polgár Ferenc gimnáziumi bizonyítványai
(1904–1912) VII. osztály

jűk meg (14. ábra). Ezek a vizsgák 1912. VI. 17–22. között voltak, Polgár Ferencé 1912. VI. 20-án, a 33. számú vizsgázóként. A 14. ábra a vizsgajegyzőkönyv eredeti oldalát ábrázolja, és feltünteti tantárgyanként a kapott kérdéseket és a megérdemelt érdemjegyet. Mind jeles! Hát persze!

Polgár Ferenc „jelesen érett” bizonyítványt kapott. Érdekes az eredeti jegyzőkönyvön olvasható utólagos

12. ábra. Polgár Ferenc gimnáziumi bizonyítványai
(1904–1912) VIII. osztály

feljegyzés: „Másolatot kapott, 1948. augusztus 4-én”. 1948-ban már az Egyesült Államokban volt! A hivatalos érettségi bizonyítvány száma: „34/1912. VI. 22.” Sajnos, az eredeti a háború forgatagában elveszett. Talán remélhető, hogy a „Másodlat” az USA-ban élő családban mégis csak megmaradt. Érdeklődni fogunk felőle. A sikeres érettségi után Polgár Ferenc a pesti Orvoskarra iratkozott be (1912. IX. 2.).

Az MRT-OS történetének előző részében írtunk a Szekció és Kaján Tibor grafikusművész kapcsolatáról. Kaján Klinika címmel egy kis kötetben kiadtuk a Mester egészséggel, betegséggel foglalkozó karikatúráit. Ezekből közülünk most néhányat.

